

Ametiühisusline kuukiri

Ilmub 1 kord kuus.

Toimetuse aadress: Tallinn, Lembitu nr. 4, krt. 4. — Talitus S. Brokumägi 4.

Nr. 7/8 (40/41)

1. mail 1926.

IV. aastakäik

1. mai — rahvusvaheline tööliste püha.

Esimene mai on tööliste püha, püha kus ka meie oma koondatud jõuga ja punaste lip-pudega peafime uulitsale minema. 1. mail awaldawad fogu maailma tööliised oma kind-lat tahet maksma panna riigiforda, kus ei ole rõhumist ega furnamist, riigiforda, kus ei walitse rahakott ja kasuahnus, waid tööline, töötegija ise — see kes oma tööga kõik wäär-tused loob.

1. mai on fogu maailma tööliste wäerinna paraadiks. 1. mai näitab fogu töölistonnale, mitu sammu ta oma wõitlusrikkal teel oma eesmärgile lähemale on jõudnud.

Ja ka tänawusel esimesel mail puuduwad jällegi Cesti tööliste ühendatud read ses de-monstratsioonis. Juba sõja ajal alanud fil-lunemine jätkab oma häwitawat tööd Cesti töörahwa ridades. Ja meeletutele katsetele Wenese walitsewa korra kasuks Cesti iseseis-wust häwitada, tuuakse ohwriks tööliste sei-suford, tööliste olewik ja tulewik! Nendele katsetele ohwerdatakse ka tööliste asja enet-gillemad eeswõitlejad! Sellepärast on ka käesolewal 1. mail töölistfond jõuetu ja nõr-gestatud. Tema organisatsioonid on lõhutud. kodanliste ajalehtede ässtituste saatel ahwat-letakse töölistfond ifka uutele ja uutele loo-tujetu katsetele! Kodanlus teab, et need kat-sed talle wõimaldawad weriselt maha suruda töölistliikumist ja pikemaks ajaks ehk jääda-walt kahjutuks teha paremaid töölistasja ees-wõitlejaid — ja saatanliku meeleheaga toe-tab ta nende kahtlaste katsete algatust, töö-liste koondamist kahtlaste juhtide ümber, et seda walusamat hoopii töölistliikumisele anda.

Meie töölistfond elab üle walusaid, fiibe-daid, rasteid aegu! Ta on kui ahelatesse nee-tud wang, kes aeg ajalt meeltheitel fogu jõu-pingutusega ahelaid murda püüab, kuid iga

ford ifka nõrgemalt ja weristatumalt tagasi langeb. Seda heitlemist aga saadab fogu to-danlise ajatirjandusliste kaarnate kahju-rõdumus fraaksumine.

Rogu maailma töölistliikumine on aga näidanud, et ükski töölistfond ei ole mäsja-miskatsetega tugewaks saanud. Tugewaks wäeks kaswab töölistfond ainult oma majan-dusliste ja poliitiliste organisatsioonide üles-ehitamisel ja arendamisel.

Meie kodanlus on aga tööliste organiseeritud wäe kokkufulamisel üldist pealetungi al-ganud. Hädaohus on 8-tunniline tööpäew, Hädaohus on töökaitseadused! Palga tõst-mise küstimus elatissalammäärani — püstit surnud punktil! Juletakse heita töölistele otse awalikult näkku: parem olewat nälgides töötada, kui parema palga juures nalga surra! Sepitsetakse juba plaanisid, et neidki demokraatlike korra aluseid, mis Njutawa Rogu ajal forda läks maksma panna, häwi-tada — hautakse tagurlike riigiforra muut-mise kawatjust!

Kui kaua tahab tööline olla kahele poolele jõddaks? Wene enamlike imperialismile — maade ahnitsemispolititikale, mis pärastiste Suur-Wenemaa ülesehitajate kasuks läheb ühelt poolt ja Cesti töusiklikele kodanlusele, kes end tööliste armel üle dö rifastada tahab ja selleks heal meelel kommunistide poolt pa-futud juhust tarwitab, et töölistliikumisel ennem weel jalad alt ära lüüa, kui ta end sirgu ajada suudab!

Walu ja wiha, fibedus ja meeleheide küü-rutawad töölistsonnides! Kuid wiha ja fiibe-dus on jõuetud ilma organisatsioonideta, walu ja meeleheide teewad üksiklikeks ja tui-maks.

Terwes maailmas meie ümber, isegi Pä-tis — pühitsewad töölised esimese mai püha! Meie, Cesti töölised aga istume kodu! Kuid kogu maailma töölised sirutawad ka meie poole oma tugewad rakuskäed ja hüüawad — kõigi maade töölised ühinege! Ja sellepärast ärgu olgu maad tuimusel ja ükskõiksusel! Ärgu pimestagu meie filmi tööliskümist hä-witaw fiša, tulgu ta kust poolt tahes! Ot-

sustame tänasel esimesel mail kogu maailma wendluse pühal ajuda wiisale organiseerimis-tööle! Wtume oma jõudu koondama ameti-ühisustesse ja sotsialistlik-politiilisesse töölis-erakonda — jeks, et käesolew 1. mai oleks wiimane, kus Cesti tööline puudub rahvus-wahelise tööliswäerinna 1. mai ülewaatuselt!

Ühenduses on jõud — jeks kõik tööle!

1. mai — rahwuswaheline tööliste püha.

Esimest maid pühitseb töölisklass juba 1890 a. See on püha, mis mitte igal maal riigi wõi kirikute poolt wäljakuulutatud ja tunnustatud ei ole. See on püha, mille maksmapanemise eest töölisklassi aasta küm-neid wõidelnud on. Igal aastal on weriseid kottupõrkeid tööliste ja wõimuesitajate wahel esimese mai pühitsemise puhul olnud ja neid saab weelgi olema, seni kui töölisklass wõimu oma kätte saanud ei ole. On ka arusaadam, et wõimufandjatele just see püha lubamata on, sest siis demonstreeriwad töölised üleilma ühtmeelt rahwuse, usu jne. peale waatamata. Selle päewa pühitsemisega iga aasta kordu-walt tõendawad töölised, et neil ühine waen-lane, ühised nõudmised ja ühel meelel wiimaste läbiwiimiseks wõidelda tahawad. Jäl-gides igas riigis esimese mai pühitsemise käiku ja wõitlust selle pühitsemise õiguse eest saame ülewaate, kui kaugele on arenenud ühes ehk teises kohas tööliste liikumine. Wa-litewad wõimud, takistades tööliste liikumist üldse, ei taha et töölised oma wõitluse tagajärgi demonstreeriks ja sellest edust uut jõudu ja waimustust edaspidiseks tööks sesa-mas sähis ei saaks ja sellepärast takistawad kõigi wõimalikkude abinõudega esimese mai pühitsemist.

Esimese mai töö- ja wõitluspüha pühitse-mise tarwilikkust on toonitanud rahwuswaha-lised töölisorganisatsioonide kongressid ja töö-lisorganisatsioonid üksikutel maaleraldi. Rahwuswaheline tööliste kongress Pariisis 1889 a. otjustas, et tuleb korraldada teatud ajal suur rahwuswaheline tööliste meele-awaldus 8-tunnilise tööpäewa ja teiste rah-wuswahelise kongressi otjuste kasuks. Njaks määrati 1. mai, sest et Ameerika tööliste liit juba 1888 a. oli määranud selleks 1. mai 1890 a.

Rahwuswahelisel tööliste kongressil Brüs-jelis 1891 a. otjustati: „Esimene mai on kõigi tööliste ühine rahwuswaheline püha, kus ühijelt awaldatakse oma nõudmist ja oma ühistunnet. See püha peab olema puhkepäe-waks, kui wõrd see on wõimalik kohalikkude olude tõttu.

Rahwuswaheline kongress Zürichis 1893 a. rõhutas täiendawalt: Sotsialistid peawad wõitlema töörahu eest 1. mail, meeleeawaldus-tel tuleb rõhutada, et ainult klassiwahede ärataotamine kindlustab rahwuswahelist headkäekäiku ja üleilmlikku rahu.

Saksa sots.-dem. kongress Kölnis 1893 a. otjustas: „tunnistada 1. mai üleilmlikuks t ö ö p ü h a k s tööliste klassinõudmiste awal-damise, rahwuswahelise wendluse ja üldise rahu päewaks.

Nastate festel on 1. mail töölised korranud nõudmist, mis juba 1889 a. Pariisi kongressil 1. mai hüüõsonadena ülesseati ja mis suure-malt osalt weel senini maksma panemata mitte ainult meil Cestis waid ka suuremates Euroopa riikes. Nimetan ainult mõnda üf-sikut millest meil Cestiski, eriti wiimasel ajal, palju räägitud. Kõige pealt 8-tunniline töö-päew. 8-tunnilise tööpäewa maksmapane-mise otjus on, peale ilma sõda ajutatud Rah-wastelliidu juures asuwa Töötoimkonna poolt juba mitme aasta eest tehtud, kuid weel ei ole üksikute riikide parlamendid, kes küll Rah-wastelliitu kuuluwad, seda Töötoimkonna ot-just mitte finnitunud, ja ennem kui seda ei sünni, ei ole ka 8-tunn. tööpäew seaduslikelt makslew. Seega ei ole see juba 1889 a. üles-seatud tööliste nõudmine weel mitte wanane-nud ka meil Cestis mitte. Teine nõudmine, millest meie lehed eriti wiimasel ajal palju kirjutatud, on: naiste ja alaealiste õttõ

teeld üldse, ning öötöö ärafaotamine seal, kus see pole tingimata tarvilik. See nõudmine on Rahvusvahelise Töötoimkonna poolt tunnustatud, nii kui 8-tunniline tööpäewgi, ja ka meil Riigikogu poolt vastu võetud, seega kui seadus maksj. Kuid meil tööandjad ei mõtlegi seda Riigikogu otsust s. o. seadust täita ja meil seaduste täitmiste järele walwaw ajutus ei teinud tööandjate sundimiseks midagi ennem, kui sotsialistid mitte seda nõudma ei hakanud.

See Riigikogu poolt wastuwõetud seaduse täitmise nõudmine tekitas aga suurt meelepaha ringfondades kes wabrikantide lähedal seisawad, jalamaid löid ajalehed „Päewalehe“ ja „Waba Maa'ga“ eesotjas hädakella, et sotsialistid naistööliste uulitsale wiskamist nõuawad ja tööta tööliste arwu suurendawad. Need kats ülemaltodud nõudmist ei ole ainukesed mis üles seadis Pariisi kongress ja näitawad kui kaua ja wihalt on pidanud töölistelaste wõitlema nõudmistest eest, mis juba nii palju aastate eest õigustatuks ja põhjendatuks tunnustud. Tööliste organisatsioonid igal maal, wõttes omaks Rahvusvahelise töölisorganisatsiooni hüüdsõnad, seawad omalt

poolt üles terwe rea nõudmist mis kohalise ühloomuga ja päewapoliitilisi küsimusi käsitlewad. Käesolewal aastal kutsub Rahvusvaheline Ametiühijuste liit üles wõitlema 8-tunnilise tööpäewa eest, tööliste kaasaotustamise õiguse eest tööstuse ja üleilmilise püüwa rahu eest.

Senini pühitseb töörahwas 1. maid igal maal nii, kuidas kohalised olud seda võimaldawad. Wäga mitmel pool korraldati miitinguid ja rongikäike esimesel pühapäewal peale 1. maid, wõi 1. mail peale töö aega ja ainult ühifikudel maal nelis kohtes, kus tööliste jõud suurem, jäeti sel päewal töö üldse seisma. Nastate kestel on muutunud 1. mai tööliste jõu proowiks. 1. mail on võimalit näha kas on rahvusvaheline tööliikumine kaswanud-tugewnenud üldse ja teatud maal ühifikult. Mis Eesti tööliikumisesse puutub, siis peab ütleva, et wiimasel aastal langenud ei ole, olgugi, et ka suurt tõusu märgata ei wõi. 1. mai pühitsemisest rongikäikude näol ei wõi küll Estis ka käesolewal aastal weel juttugi olla. Millal selleks küll soodjad võimalused awanewad, on wõimata ette ütelda.

Amsterdami internatsionaali 1. mai üleskutse.

Selgimehed!

Ikka weel kannatawad Euroopa rahwad ilma sõja tagajärgede all. Kuid tõsisem sellest on siiski asjaolu, et weelgi on olemas walitusi, kes natsionalismi mõjul kas oma maa vähemurahwaid rõhudes wõi rahwusliku omakasupüüdmise näol, ehk rahwuslik egoismi tõttu, rahu ja arenemisel olewa rahvusvahelise rahwaste ühenduse hädaohtu panewad.

Kapitalismi pankrott.

Nende wäärtaswude vastu, mis ähwardawad ilmarahu, majanduslikku uuestiehitamist tööliste majanduslikku kaitset ja tööliikumise arenemist, peawad töölijed kõige oma jõu ja innuga wõitlema.

Iga päewaga saab selgemaks, et kapitalistlik majandus ei suuda tööstust ühistele huwidete wastawalt korraldada. See wõib seista weel ainult kõrgete kaitsetollide ja piiramiste, wõi — tänu kodanliste walituste heatahtlikkusele — riigi abirahade najal.

Ühine tööliikumine päästab.

Igapäew tuleb uusi teateid mõne riigi piirides tegutsewate rahwaste omawaheliste hõõrumistest ehk vastuoludest walituste wahel.

Igapäew leiame uuesti, et ainult ühine, tugew tööliikumine wõib kokkuwarisemisele sõnu anda ja päästmist kokkuwajuwale ilmale tuua.

Sellepärast peawadki töölismassid eesolewal 1. mail rohkem kui kunagi warem oma jõudu ja tahtmist demonstreerima. Sellepärast peab terwe töölistelaste, terwe organiseeritud mees- ja naistööliste armee 1. mail meeleawaldustele ilmuma.

Töö-sõjawägi liikuma!

8-tunnilise tööpäewa eest!

Selle poolt, et töölijed saaksid määramisõiguse tööstuses!

Ja üleilmilise püüwa rahu eest!

Et tagurluse kõrvaldamine ja parema ilmakorra ehitamise poole sihtivate uute põhi-seaduste walmistamine saaks võimalikuks, peawad kõik olema warustatud, igauks olema walmis pealetungiks. Arwestades wiimaste aastate juhtumiste ja ettetulnud muudatus-tega, peab töölisklass, rohkem kui waremalt, olema teadlik oma ajaloolisest kohusest töö-listeklassi wabastajana kapitalismi surwe alt.

Wälja 1. mail!

Meeleawaldustele kõigis linnades ja köi-gil maadel!

Saagu eesolewast 1. maist wõimas tõen-dus kõikide maade töölisklassi otustawast tahtmiseft wabaneda orjuseft, kukutada tagur-lust, murda kapitalistiline surwe!

Elagu maailma organiseeritud tööliste-klass!

Rahwuswaheline ametiühijuste liit.

A. A. Purcell, Leon Jouhaux, C. Mer-tens. Th. Leipart. J. Dudgeest. Joh. Sassenbach. John W. Brown.

Majandusline kriis — 8 tunniline tööpäew.

M. Martna.

Tööliskonna suurpäew, 1. mai on jälle uffe ees. See rahwuswaheline tööliste meele-awalduste päew kõneleb ka Cesti töölisele mõnda: olgugi Cesti töölisklassi jõu pooleft nõrk, sest et ta weel ei poliitilisesse ega ka ametiühijuslisesse koondusesse ei tõtta, 1. mai tähtsus ei jäta tedagi enam külmaks. Nagu millegi üleloomuliku jõu poole, tõstab ka Cesti tööline oma ihaldawa pilgu... Kesk- ja Lõuna-Euroopas, 1. mai sünnimail on loodus sel päewal juba ilusamas dieehtes. Sellepärast on 1. mai nende maade tööliste wiimasel ajal ühtlasi ka fewade pühaks. Töö-liste meeleawaldus-rongid lähewad seal tuli-punaste lippudega ja meeleawaldusliste kir-jadega plakaatidel ning lippudel õitjewa loo-duse rüppe ja seal hingawad lapsed, noored ning wanad mai õhku sisse... Meie õitfew fewade wiibib. Ta jõuab alles hiljem meie juure. Nagu fewade meile hiljem jõuab, nõnda oleme ka 1. mai meeleawalduse päewaga teistest sammu kaks taga: weel ei ole meie töölised endid tihedalt, tugewalt, üksmeelselt wõitlusrinda koondanud; weel ei ole 1. mai meil seda tugewust ega mõju omandada suutnud, mis temal olema peaks: mai meeleawalduse päew peab olema ühte liitu-nud tööliskonna päew, kus sellel ta-gajärjekes mõju ning wõitustid peab olema.

Uga meie fewade tuleb järsku, üllatab meid siis seda suurema iluga ning paneb meie südamed hoowawalt tuisuma. Tulgu siis ka Cesti töölisklassi mai-fewade järsku, täieli-kult, wõimsalt!

Oma mai-üleskutjes kirjutab Rahwuswaha-lise Ametiühijuste Liidu juhatus muuseas järgmist: „iga päewaga saab selgemaks, et ka-pitalistlik majandus walmistusprotsessi ühis-konna huwidele wastawalt korraldama wõi-metu on. Kapitalistlik majandus suudab ene-sel elu sees hoida ainult weel suurte sisseweo tollide ja piiride kinnijulgumise abil, mis temal selle läbi võimalik on, et kodanlised walitfused seda pooldawad ja ettewõtjaid riigi warandustega toetawad.“

Sellele põhilausele wõime eriti Cestis ilma mingi tagasihoidmiseta joone alla tõm-mata ja ütelda, et see Cesti kohta täpselt õige on.

Riiklise iseseiswuse alguseft peale on meie walitfuse wõim, ükskõik kelle käes see wõim oli, kapitalistlike ettewõtjate teenistuses seisnud. Miljardid riigi raha, s. o. maksu maksjate raha on wälja antud (wõikfime õigusega õelda: wälja loobitud) „majanduse toetamiseks“. Sellest hoolimata on majan-dus hinge waakuma jäänud, aga wäikene ettewõtjate kiht ei ole mitte ilma kaita jäänud... Herra rahaminister Sepp ütles oma eelarwe kõnes, et töösturid ja põllume-hed oma endisele kapitalile Cesti iseseiswuse ajal 6—7 miljardi marka juure on kogunud. Õimeft, s. o. sõja-aastaid maha arwates, jääb ainult mõni aasta nende miljardide juurekas-wamisefks. Need miljardid on liisawäär-tuseft, s. o. tööliste tööjõu sellest osast saa-dud, mille eest töölistele palka ei maksta. Rogu liisawäärtuse summa oli märksa suu-rem, sest ettewõtjad oma perekondadega elafid ka liisawäärtuse kumul — nende endine kapi-

tal jäi puutumata, sellele lisaks tulid ülalmainitud miljardid.

Majanduslist kitsikust filmaspidades ütlesime meie 1. mail 1920 — Eesti töölise rasket seisukorda hinnates — muuseas järgmiselt: „tööline ei ole elukalliduse koormat, palga ja hindade koormawat wahetorda mitte wäewõimuga lahendada püüdnud. Eesti tööline on suurt ja rasket ohwrit kandnud ja sellega näidanud, et ta seisukorra raskuste üldiseid põhjusti niisugustena hinnata on osanud. Selle ohwri toob ta oma uuele Wabariigile, mille põhiseaduse § 25 ütleb, et riigi wõim majanduselu nõnda korraldama ja seadima peab, et kõigile kodanikkudele inimvääriline elamine võimaldatud oleks. — Tööliste kannatust tuleb nõnda mõista ja hinnata, et see asutamispäiwil paratamata tarwilik ohwer oli.

Uga riik ei wõi ohwri weeringitest elada ega kosuda. Ja ühegi maa töölisklass ei suuda alalõpmata ülejõu koormaid kanda. Sellepärast ei wõi ka see ohwer jäädawaks koormaks saada. Riigi wõim peab lahendust otsima — ja leidma. Seda tuleb meil järelejätmata nõuda.

Seda 1. mail 1920 üteldes, eeldasime meie kindlasti, et riigi wõim mitte ainult elukalliduse suhtes lahendamist otsima ei hakka, waid et tema ka majanduslise kriisi lahendamise juure tõsiselt asub. Rahjuks peame aga nüüd ütlemä, et walitus ühte ega teist ei ole teinud: ta ei ole sõrmegi liigutanud, et elukalliduse wastu wõidelda ja kõik ta katsed, majanduskriisi kergendada, majandust elustada, ei ole tagajärgi andnud, paranemise asemel on kriis suurenenud.

Töölisklassi elu parandamisnõuetele on iga walitus mõistmatusega wastu astunud selle peale nagu hirwitades, mis põhiseaduse § 25 kõigi kodanikkude inimväärilise elu võimaldamisest kõneleb. Iga walitus on selles arwamises olnud, et töölised palga kõrgendamise ja muude olukorra parandamise nõudmistega esineda ei tohi. Walituse arwates peab töölisklass kannatama ja ootama, kuni ettewõtjad rikkaks saawad, kuni majandus õitseage tuleb ja palgade kõrgendamist võimaldab — küsimata sellest, kas töölistel kõige wiletsamat elamiswõimalust on... Kellel ei oleks mees, kuidas herra Pätsi walitus, kelle rahaministriks herra G. Westel oli, töölise rasket seisukorda hindas! Herra

Westel ütles lihtsalt: kui töölised rohkem palka tahawad, siis tehku rohkem tööd! — Ettewõtjatel ei ole töolistest kasu! Nemad hoiawad oma töönduste wärawad ainult sellepärast lahti, et töölisele heamehe poolest tööd anda. Neil oleks kasulikum, oma wabrikuid ja töökodasid kinni panna... Herra Westelile järgnes herra Otto Strandman. Tema lubas uue majanduspoliitika läbiwiiä. Uga see uuendus ei toonud peale tollide tõstmise, s. o. kaubsete maksude koorma suurendamise ja weel suurema majanduse halwamise mitte midagi. Isegi raisatud kulla fondist ei ole meie peale selle, kui herra Strandman rahaministriks sai, enam mitte sõnagi kuulnud. Herra Strandmani majandusministri majanduslik tarkus oli järgmine: kui tööstus töölised wabrikutes tööd ei leia, siis peawad nad — maale minema, ja kui nad seal ka tööd ei leia, siis ei jää muud üle, kui nad — peawad wäljarändama... Tuligi wäljarändamine — rängem, kui kunagi enne. Alwalikult on herra Einbund wäljarändamise ära keelanud, aga wäiksest kestab see wäga elawalt edasi... Ja meie kõige wärskem majanduse minister herra Weberman on töölisele ehitajatele ütelnud, et parem on siiski wäikese palgaga tööd teha ja puudust kannatada, kui päris ilma töötä nälga surra... Herra Kaarna juhatab töölisi, kellel tööd pole leida „maale, sugulaste juure“... Niisugused on meie walituse majanduspoliitika tagajärjed. See on kurblik tõde, mille eel Eesti tööline 1. mail seisab. Ta on seda kurblikum, kuna 1. maiga hädabistöökõpetatakse, millega töötä töölise hulga kasuwad.

Kas on tõssemad, weel waljemini kõnelemaid tunnistusi selleks tarwis, et kapitalistiline majandus neid ülesandeid enam täita ei suuda, mis temal ühiskonna wastu on?

Selle juures on meil tagurkuse hoolimata peatõstmisega: meie tohmanid igast kaliibrist ei ole mitte ainult 8-tunnilise tööpäewa wastu häält tõstmas, waid neile on iga töölise olukorra parandamise piüie, iga sotsiaalseadus pinnaks filmas. Seda ei kuulnud meie mitte ainult riigikogu kõnetoolilt, waid suur ja tugew, suurelt osalt töölise krossidest raswajeks läinud ajakirjandus puhub täiest kõriest sellesse pasunasse. Sellepärast on iga töölisel eriti 1. mail pühaks kohuseks, kõike seda meelespidada ja ennaft ühes oma töölisklassidega, kõigi töölisega, wõitlusse wa-

rustada: kui meie tahame, et meilt 8-tunnist tööpäeva, mis meil nii nõrgalt kindlustatud, ei rööwitaks, siis peame endid selle kaitseks koondama, peame töölise ühifused ellukutsuma ja nende liigeteks astuma.

„Sellepärast peab töölisklass, kogu organiseeritud töölisklass 1. mail välja astuma 8-tunnilise tööpäeva eest!

Raasmääramise õiguse eest tööstuses!

Restwa maailma rahu eest!“

„Kui me tahame, et tagurlus tagasiöödnud ja et uue, parema ilma korra võimaldamisele kindlad alused saaksid rajatud, siis peab igaüks varustatud ja pealetungiks valmis olema! Wiimaste aastate sündmuse ja muutusi filmaspidades peab töölisklass elavalt kui kunagi enne oma ajalooliku ülesannet südamesse võtma ja püüdnud töölis-

klassi kapitalismi ikkest wabastada.“

„Üles esimeheks maiks!“

„Üles meelt awaldama kõigil mail ja igas linnas!“

„Saagu tänawune 1. mai ägedaks tunnistuseks kõigi maade töölisklasside paendumata tahtmisest, et

„sulaselik surwe tuleb maha raputada,

„tagurlus tuleb ärawõita,

„kapitalismi ike tuleb purustada.“

„Elagu maailma organiseeritud töölisklass!“

Sellega õpetab Rahwusw. Ametiühisuste Liidu juhatus oma maiüleskutse. Ja meie soovime, et ka Eesti töölisklass need mõtted omaks võtaks.

1. mail töölisklassi liikuma sellepoolt, et töölised saaks määramisõiguse tööstuses.

Alma Dstra-Dinas.

Maailma sõja tagajärjel lahtipuhkenud rewolutsioonid ajetasid töölisklassi ette küsimuse: misõiguse liikumisega on meil siin tegemist? On need rewolutsioonid wiimased kodanlike pöörde järellained, mis senti püüdnud tekkaja, feodaalaja riismed ära pühkida — wõi on see sotsiaalne rewolutsioon; rewolutsioon, mis uue sotsialistliku korra maailmas maksma paneb? Kommunistid oletasid wiimast, sotsialistid esimest: See oli see suur mõtete lahkumine, mis sotsialistide ja kommunistide wahel tekkis ja mis kummagi mõttewoolu lahkumisea teguwiiis erinewa wõitluswiiis ära määras. Wiimaste aastate sündmused on siin jälle kord sotsialistidele õiguse annud. Sotsialistidele jäi aga sellepärast õigus, et nad seltsfondliisi nähtusi hinnates oma soovide järele ei otsustanud, waid Marxi õpetuse järele. Ka meie soovime, tahsime innukalt sotsialismi teostamist, kuid meie teadime Pariisi kommuuna kurwa saatuse järele, kui palju asjatut werewalamist ja mõttetuid ohwreid töölisklassile maksawad sotsialismi teostamiskatsed, kui selleks weel majanduslikud eeltingimused walminud ei ole.

Nagu Marks selgesti näitas, õpetab ajalugu, et rewolutsioon ise ei loo uusi majanduslisi jõudusid, tema ülesanne on majanduselule mittewastaw poliitiline kord häwitada ja majanduselule wastaw poliitiline kord maksma panna.

Ka looduses näeme meie rewolutsioonile wastawaid, analoogilisi jõudusid. Nii on sünnituse protsess ainult siis võimalik, kui laps emahus juba walmiskaswanud on. Tahsime meie aga last kätte saada sünnitusprotsessi enneaegse esile kutsumisega, siis häwitame lapse ja wõime isegi ema elu hädaõhtu saata.

Et sotsiaalne rewolutsioon võimalik oleks, selleks peab kapitalistlik majapidamine tegelikult läbiimbutud olema ühiskondlikust põhimõttest. Kapitalistlik majandamine peab olema muutunud takistawaks kestaks, mis tema rüpes tekkinud sotsialistliku majandamise wõimsat arenemist takistab.

Misõigused on aga kummagi majandamise põhimõtted? Sotsialistliku majandamise põhimõte on: plaanikindel, rahwa üldistes huwi-

des juhitud majandamine. Tema ülimalts sibiis on inimelu väärtus, selle kaitsmine ja arendamine, kuna majandamises täit rõhku tuleb panna otstarbekohaste tööstusiseseadete ja heale korraldusele. Kapitalistliku ilma korra edasitõukamiseks teguriks aga on — ühikliku ettevõtja kasuahnusest aetud majandamine, mis selle ühikliku taskuhuwidele on walmis ohwerdama nii tööliste terwise, elujõu kui isiku väärtuse; kapitalistlik majandamine on plaanita, anarhistlik; igakuks walmistab oma wastutusel ja oma käepeal — reguleeriwaks momendiks on turu raudsed seadused, milline reguleerimine maailma rahwamajandusele palju otstarbetut väärtuste häwitamist ja asjatut jõukulu tähendab.

Alaloo arenemiskäik, mille sibiis on inimese lõpulik wabastamine orjusest, ka praegu maksuast majanduslikust orjusest — kaswatab juba praegu neid jõudusid, kes kapitalistliku ilma korra wõidawad — eelwäeks, nende jõudude elawaks teostajaks on töölisklass. Kõrwuti majandusliku arenemisega kaswab ja saab wõimjaks ka selle arenemise lõpulik toestaja — töölisklass.

Kuid plaanifindlad majandamiswiisid peawad juba kodanlise korra rüpes tekkima;

juba kodanlise korra piires peab see majandamiswiis end maksma panema, et pärast selle korra lõpulikult enesest kui tarbetu kesta maha raputada. Üheks jarnajeks plaanifindla majandamiswiisi awalduseks on tööliste määramise, kaasotjustamise õigus tehastes. Kapitalistlik jaagiahnitsemine on niikaugelt läinud, et ta taistuseks on tööstuse edule ja arenemisele. Töölised on see jõud, mis oma mõju tehastes ses sibiis peawad maksma panema, et paremaid siseseadesid, paremat töökorraldust, et inimelu kaitses tehastes teostada. Nemad on huwitatud selles, et tööstusel hinge sees ei hoita kaitsetollide, riigitoetuste ja odawa tööjõu kurnamise abil. Töölise määramise ja kaasotjustamise õigus on pandiks, et trusteeeritud, monopoliseeritud tööstus oma eriti kasulikkude turu seisuforda kogu rahwa kahjuks kasutada ei saa ja oma äranägemise järele kauba hindu määrama ei hakka. Töölise määramise ja kaasotjustamise õigus loob selle algrakuse, mis kaswades ja arenedes kapitalistliku ilma korra kufutab. Ja sellepärast nõuab ka Cesti tööline **1. maid pühitjedes ühes kogu maailma töölisklassiga, et töölised saaksid määramise, kaasotjustamise õiguse tööstuses!**

1-seks maiks.

Juba 36 aastat saab tänawu täis, kus esimest korda tööliskond 1. maid pühitjes. Selle pühitsemise aluseks Pariisi kongressi otsus 1889 aastast. Tema otstarbeks on 8-tunnilise tööpäewa nõudmine wõimudelt. Nii siis nõuab tööliskond terwes ilmas tänawu juba 37-at korda meeleawalduslikult 8-tunnilise tööpäewa seaduslik maksmapanemist. Selle aja jooksul on paljugi muutunud — 8-tunniline tööpäew on enam ja enam enmast elujõulijena näidanud. On maid, kus temast loobumist samuti wõimatuks peetakse, kui joomisest loobumist ja juba lühemat tööpäewa nõutakse (Austraalia). Kuid kahjuks on olemas ka maid, kus 8-tunnilisest tööpäewast rääkijaid riigi waenlasteks tahetakse tembeldada. Sarnaste õnnetute maade hulka kuulume ka meie. Kes ei teaks, misjagust klaperjahi meie tõusikluse suud hakkawad pidama, kui kasagil 8-tunnilisest tööpäewast midagi kuulwad rääkiwat.

Kuid ühinda meil ei ole 8-tunnilisele tööpäewale wastuseismist. Ka haritud Lääne-Euroopas sõidwad kapitalistid temale küünte ja hammastega wastu. Kui peale ilma sõda riigid Berjailles rahulepingule alla kirjutasid, siis pidid nad kõik tunnistama ehkki ainult „läbi lilled“, et maailma rahu ainult siis kindlustatud on, kui töölisklass riikide walitsemises saab kaasa rääkida samuti, kui seda tegid sinnaajani kapitalistid — ilma rahu wõib püsida ainult siis, kui walitseb sotsiaalne õiglus. Selle arusaamise põhjal asutati Rahwasteliidu juurde Rahwuswaheline tööorganisatsioon, selle ülesandeks pidi olema rahwuswaheline tööliskonna seisuforra tõstmine. See organisatsioon pidas 1919 aastal Washingtonis oma esimest konwentsiooni, kus muuseas wastu wõeti konwentsioon 8-tunnilise tööpäewa kohta. Wõis arwata, et nüüd 8-tunnilise tööpäewa küsimus on lahendatud ja wiimane igalpool maksma hakkab. Need

arvamised aga osutusid ekslikuteks. Riigid ei tahtnud seda konventsiiooni ratifitseerida. Ükski ei tahtnud esimene olla, sest ratifitseerimisega oleks tulnud maksma panna 8-tunniline tööpäew, mis oleks maa konkureerimise võimalusi vähendanud. Praegu, kus üle kuue aasta konventsiiooni vastuvõtmisest möödunud, on ainult 6 riiki tema ratifitseerinud ja needki suuremalt osalt riigid, kus tööstus vähema tähtsusega, kui põllumajandus. Suured tööstusriigid aga ei taha kuidagi ratifitseerimisega alguft teha. Wiimajal ajal ometi on ka neis see asi kuidagi liikuma pandud. 1924 aasta septembris pidasid liitriikide ja Saksa välisministrid Bernis nõu, kuidas 8-tunnilist tööpäewa ühijelt maksma panna. Tollefordne nõupidamine suuremaid tagajärgi ei annud ja mingisugust kindlat kokkulepet ei saavutatud. 15.—19. märtsini j. a. peeti Londonis selle küsimuse lahendamiseks uus konverents, kust osavõttisid Saksa, Belgia, Prantsuse, Inglise ja Itaalia tööministrid ja Rahvusvahelise tööorganisatsiooni direktor Albert Thomas. Sellele konverentsile tuleb anda kaunis suur tähtsus, sest temal jõuti kokkuleppele, kuidas konventsiiooni ühikuteft punktideft tuleb aru saada. Nimelt oli kahtlus, kui lai on konventsiiooni ulatus ja seda tõlgitseti mitmet moodi. See mitmetmoodi tõlgitsemine oli ka üheks põhjuseks, mis pärastft teda ratifitseerida ei tahtetud. Seeneft ta ju suuri muudatusi mõnes riigis, nagu Inglismaa, ei oleks sünnitanud, sest seal on juba 8-tunniline tööpäew enam-vähem läbiwiidud. Et 1. mai puhul iga töölaine 8-tunnilise tööpäewa peale peab mõtlema, ei oleks ka Cesti töölisel mitte huwitujeta teada Washingtoni konventsiiooni siisu ja ka suurriikide tööministrite arusaamine temast. On ju kindel, et 8-tunnilise tööpäewa arenemine edaspidi kahtlemata neil alustel läheb.

Konventsiioon ise on järgmine:

§ 1.

Selle konventsiiooni täitmiseks loetakse „tööstuslisteks ettevõteteks“:

a) mäekaevandused, kiviimurud ja teised tööstused, kus mineraalid maapinnast välja tuutakse;

b) Tööstused, kus jaadusi ümber töötatakse, muudetakse, puhastatakse, parandatakse, kaunistatakse, katki lõhutakse ehk ära hukatakse, ehk kus materjalid (ained) ümber moodustatakse ühes arwa-

tud laevade ehitus ning elektri ja igasuguse muu liikuva jõu saavutamine, transformeerimine ja ülekandmine.

c) Hoonete, raudteede, uulitšraudteede, sadamate laevatehaste, sildade, kaanalite, jõeteede, tänavate, tunnelite, silbade, alusmüüride (wiaduktide), mustavee torustite, kraavide (weejuhtimise) kaevude, telegraafi ja telefoni siiseseadete, elektritööstuste, gaasivabrikute, weewärkide ehk muude ehitustööde ehitamine, uuendamine, korrahoidmine, parandamine, ümberehitamine ja mahakiskumine, niisanuti ka alusmüüride (wundamentide) ning igasuguste teiste ehitustööde tegemine ülemalnimetatud ehituste ja hoonete jaoks.

d) Znimeste ja asjade wedu maanteedel, tänavatel, raudteedel, mere ja sifemistel weeteedel kui ka kaupade käsitamine doffides, sadamasilbadel, laadudes, wälja arwatud asjade käsitfi wedu.

Ettekirjutused transpordi kohta merel ja sifemistel weeteedel antakse wälja erikonverentsi poolt, kelle ulesandeks on küsimused töö kohta merel ja sifemistel weeteedel.

Demarkatsiooni joone ühelt poolt tööstuse ja teiste poolt kaubanduse ja põllutöö wahel määrab kindlaks igas riigis kompetentne wõim.

§ 2.

Rõdigs, nii awalikkudes, kui ka eratööstuslistes ettevõtetes ehk nende igasugustes jaosfondades, wälja arwatud need, kus tegutsewad ainult ühe ja sama perekonna liikmed, ei wõi personaali töö kesta üle kaheksa tunni päewas ehk üle neljakümne kaheksa tunni nädalas. Grandid on järgmised:

a) Selle konventsiiooni osfused ei ole makswad iifkute kohta, kes järewalwe ehk direktori ehk woliuifu kohal tegutsewad.

b) Kui seaduse, harjumuse ehk kokkuleppe põhjal tööandjate ja töölaliste organisatsioonide wahel, ehk kus jarnaseid organisatsioonid ei ole tööandjate ja töölaliste esitajate wahel, töö kestmus ühel ehk mitmel päewal nädalas alla 8 tunni on, wõib kompetentse wõimu lual ehk kokkuleppel ülalnimetatud organisatsioonidega ehk esitajatega töökestmuse kaheksatunnilist ülemäära teistel nädalapäewadel fõrgendada. Käesolewas paragrafwis ettenähtud fõrgendamine ei tohi olla kunagi üle ühe tunni päewas.

c) Kui tööd tehakse wägetustega, wõib iifkuid tiõtada lasta üle kaheksa tunni päewas ehk üle neljakümne kaheksa tunni nädalas, tingimisega, et keftmine tundide arw kolmenädalisel ehk vähemal perioodil ei tõuseks üle kaheksa tunni päewas ehk neljakümne kaheksa tunni nädalas.

§ 3.

§ 2 ettenähtud töötundide arwu wõib tõsta ainult juhtunud ehk ähwardatwa õnnetu juhtumise

puhul, ehk eraforraliste tööde puhul — masinate ehk sisetseade juures, ehk äravõitmatu jõu (force majeure) puhul, kuid ainult niipalju, kui see tarvilik ettevõtte normaal töötamisest tõsise kõrvalkaldumise ärahoidmiseks.

§ 4.

Töötundide ülemäär, mis § 2 ette nähtud, võib tõsta tööde juures, mille katkestamatus nende iseloomu poolt tingimata kindlustatud peab olema järjekorraliste vahetuste teel, tingimisega, et tunnide arv ei tõuseks üle 56 tunni nädalas. See kord ei tohi puudutada puhkeajaga, mida võib kindlustada rahvusliste seadustega konventsiiooni näol nende igapäevase puhkepäeva eest.

§ 5.

Eraforralistel juhtumistel, kus on kindlaks tehtud, et § 2 ettenähtud ülemäärast ei saa tarvitada, võib määruse tähtsus anda töövandjate ja tööliste organisatsioonide kofkulepetele igapäevase tööstuse asjus, enam vähem pikema perioodi jooksul ainult siis, kui valitus, sellele see leping ette pannakse, nii otustab.

Reformine töötaja tervus kõigel kofkuleppes määratud perioodil ei või tõusta üle 48 tunni nädalas.

§ 6.

Valitu võimu poolt väljantud määrused määravad kindlaks tööstuste ja elukutsete järele:

a) alatise kõrvalkaldumised, mis on lubatavad ettevalmistamise ehk täiendamistööde juures, mis ainult peavad sündima väljaspool ettevõtte ülbiste tööde tarvis määratud piirid, ehk teatud isikute kategooria juures, kelle töö on peaaegjalikult vahetavadega.

b) alatise kõrvalkaldumised, mis on lubatavad, et ettevõtte toime saaks kofkulehjanud eraforraliste töödega.

Neid määrusi peab välja antama nõupidamiste järele töövandjate ja tööliste asjastuuvitatud organisatsioonidega, kus niifugused olemas. Need määrused määravad kindlaks maksimaalse lisatundide arvu, mis igal juhtumisel võimalik on lubada.

Tasu määr peab olema nende lisatundide eest vähemalt 25% normaal töötasust.

§ 7.

Iga valitus peab Rahvusvahelisele Tööbüroole teatama:

a) tööde nimekirja, mis § 4 mõttes katkestamatute liiki kuuluvad;

b) täielikud teated § 5 ettenähtud kofkulepete praktika kohta;

c) täielikud teated § 6 põhjal väljantud määruste ja nende tarvitamise kohta. Rahvusvaheline tööbüroo on kohustatud iga aasta selles asjas ette-

kandega einema Rahvusvahelise töö-organisatsiooni Peakonverentsile.

§ 8.

Räesoleva konventsiiooni määruste tarvitamise fergendamise otstarbel peab iga töövandja:

a) avaldama kuulutustega, mis on välja pandud nähtavatel kohtadel tema ettevõttes, ehk mõnel teisel kohal ehk mõnel muul Valituse poolt heakskiidetud viisil, millal algab ja lõpeb töö ehk kui töö on vahetusega, millal algab ja lõpeb aja vahetus. Tunnid peavad niiviisi määratud olema, et selles konventsionis ettenähtud piiridest mitte välja minna. Kord avaldatud tundisid võib muuta ainult Valituse poolt heakskiidetud viisil ja kuulutuste läbi;

b) teatama samal viisil töö ajal puhkuseks antavate vahetustega, mis mitte töötundide osaks ei loeta;

c) iga riigi seadustega ehk administratiiv määrustega ettekirjutatud korras kirjutada regjistrisse või ülemäär töö tunnid selle konventsiiooni §§ 3 ja 6 põhjal.

Seaduse rikkumiseks loetakse fakt, kui keegi isik töötab neil tundidel, mis punkt a mitte ette nähtud ei ole, ehk tundidel, mis kindlaks määratud punktis b.

§ 9.

Selle konventsiiooni tarvitamisel Jaapanis määratakse kindlaks järgmised niuudatused ja tingimised:

a) „Tööstuslisteks ettevõteteks“ loetakse eraldi § 1-se punkt a ülesloetud ettevõtte, § 1-se punkt b-s ülesloetud ettevõtte, kui neis tegewad on vähemalt 10 isikut;

§ 1-se punkti c ülesloetud ettevõtte niuõrd, niuõrd need ettevõtte kompetent võimu poolt kindlaksmääratud mõistele „wabriku“ vastavad;

§ 1-se punkt d-s ülesloetud ettevõtte, välja arvatud isikute ja kaupade vedu teedel, kaupadega ümberkäimine doffides, sadama silbadel ja ladudes, niifama ka vedu käsitsi ja § 1-se punkt b ja c ülesloetud tööstuslike ettevõtte, nendes tegutsevate isikute arvu peale vaatamata kui nad kompetentse võimu poolt on hädaohhtlikudeks ehk termise kahjulikeks tunnistatud.

b) Töötaja tervus isikutele, kes vähemalt 15 aastat vanad on, ei tohi olla nädalas üle viiekümne seitse tunni üheski avalikus ehk eraettevõttes ehk nende osakondades, välja arvatud toore siidi tööstus, kus töö maksimaalne tervus võib olla kuni 60 tundi nädalas.

c) Töötaja tervus alla 15-aastastele lastele ei tohi üheski avalikus ehk eraettevõttes ehk nende osakondades üle (48) neljakümne kaheksa tunni kesta, niifama ka isikutele, kes tegutsevad maa-alustes kaevandustes nende vanaduse peale vaatamata.

b) Töötundide ülemäärana võib muuta selle konventsiiooni §§ 2, 3, 4 ja 5 ettenähtud tingimistel, kuid ainult sellel tingimisel, et lubatud pikenduse kestvuse ja normaal töönädala kestvuse vahetord ei oleks suurem nendes §§-des ettenähtud vahetordast.

e) Töönädaline kahekümmeendneli tundi järjeft kestva puhkeaeg peab võimaldatama kõigile töölis-tele ilma erandita.

f) Saapani tööstuslike seadusandluse määrusi, mis praegu ainult nende tööstuslike ettevõtete kohta maksivad on, kus vähemalt 15 töölift tegutsevad, peab nõnda muudetama, et nad maksivad oleks ka ettevõtete kohta, kus tegutsevad vähemalt kümme töölift.

g) Üllatähendatud punktide otsufed astuvad jõusse kõige hiljemalt 1. juulil 1922 a., ainult § 4 otsufed mis käesoleva paragrahvi punkt d-ga muudetud, astuvad jõusse kõige hiljemalt 1. juulil 1923 a.

h) Käesoleva paragrahvi punkt c-s ettenähtud 15-aastane vanadus peab kõige hiljemalt 1. juulil 1925 aastal tõstetama kuni 16 aasta peale.

§ 10.

Briti Indias peab kuuekümmetunnilise töönädala printsiip tarvitusele mõetama töölise kohta, kes tegutsevad tööstustes, mis India valitsufe tööstuslikes seadusandluses ette nähtud, kaevandustes ja raudteetööde nendes osades, mis kompetentse võimu poolt selleks üles loetud. See võim võib ülalnimetatud ülilmäärade muutmist lubada ainult selle konventsiiooni §§ 6 ja 7 otsufeid arvele mõttes. Muud selle konventsiiooni ettekirjutused India kohta ei käi, kuid edaspidine töötundide lühendamine peab harutusele tulema ühel lähemal peakonverentzil.

§ 11.

Käesoleva konventsiiooni ettekirjutused ei käi Hiinamaa, Persia ja Siami kohta, kui töötundide lühendamine peab harutusele tulema ühel edaspidisel peakonverentzil.

§ 12.

Käesoleva konventsiiooni tarvitusele mõtmise juh-tes Greekamaal võib nende otsuste maksimahatta- mise tähtaega, mis § 19 äramääratud, pikendada 1-je juulini 1923 a. järgnevatel tööstuslikes ette- võtetes:

- 1) Väavli süjinitu mabrikud,
- 2) Sapete mabrikud,
- 3) Nahamabrikud,
- 4) Paberimabrikud,
- 5) Trüfikojad,
- 6) Saevestikid,
- 7) Tubaka ladud ja tubaka valmistamise ajutused,
- 8) Maapinnapealsed tööd mäekaevandustes.
- 9) Valamislojad,
- 10) Lubjamabrikud,

11) Väavikojad,

12) Klaasimabrikud (klaasipuhujad),

13) Klaasimabrikud (kütjad),

14) Raupade peale- ja väljalaadimine, ja 1. juulini 1924 a. järgnevatel tööstuslikes ette- võtetes:

1. Mehaanilised ettevõtted: masinate ehitamine, tulekinnulate kappide, kaalude, kerebe, stiiftide, jahih- haavlite valmistamine, malmi ja pronksi valamise töökojad, plekksepa tööd, tinutamise töökojad, hüdran- liliste aparaatide mabrikud;

2. Ehitustööstuses: lubjaahjud, tsemendi, gipsi, katustivide, tellistivide ja kivifliiride mabrikud, poti- sepa tööd, marmori saagimise töökojad, mulla- ja ehitustööd;

3. Tekstiili tööstus: ketramise ja kudumise töö- kojad, välja arvatud värvitöökojad;

4. Toiduainete tööstus: jahumeskid, pagaritöö- kojad, toitvate tainasegude, viina, alkoholi ja mit- mesuguste jookide mabrikud, õlimabrikud, õlleabri- kud, jää- ja söehape gaasidega jookide mabrikud, kon- diitri ja hõkoolaadi mabrikud, konjerwi ja vorsti mabrikud, tapamajad;

5. Keemia tööstus: sünteetiliste värvide mabri- kud, klaasimabrikud (välja arvatud klaasipuhujad), terpentini ja viinakivide esfentide mabrikud, hap- niku ja farmatseutiliste ainete mabrikud, linaseemne- õlimabrikud, glitseriini mabrikud, kaltsifarbiodi wab- rikud, gaasimabrikud (välja arvatud kütjad);

6. Nahatööstus: jalandude ja nahkasejade wab- rikud;

7. Paberi- ja trükitööstus: kirjaümbrifute, re- gistrite, karpide, kottide mabrikud, pookimistöökoad (kõitmis), litograafiad ja tšinkograafiad;

8. Riidetööstus: õmbluse ja pesuvalmistamise töökojad, pressimise töökojad, wooditekkide, kunstlik- kude lillede, sulgede ja pudufauha mabrikud, kübara- ja vihmavarjude mabrikud;

9. Puutööstus: tislari, pütseppade, tollaseppade töökojad, mõõbli- ja toolidemabrikud, raamitööstused, harja- ja bürstimabrikud;

10. Elektritööstus: jõuajamad, elektri fisesseade töökojad;

11. Riiwamaa transport: Raudtee- ja tramwai- teenijad, kütjad, kutsjarid ja woorimehed.

§ 13.

Mumeenia kohta võib § 19 ettenähtud selle kon- ventsiiooni maksimahattamist pikendada kuni 1. juu- lini 1924 a.

§ 14.

Selle konventsiiooni nõudeid võib iga maa walit- sufe korraldusel ära muuta sõja eht teiste fünd- muste puhul, mis rahvuslift julgeolekut ähwar- davad.

§ 15.

Käesoleva konventsiiooni ametlikud ratifikatsioonid, kokkukõlas tingimistega, mis ette nähtud Versailles rahulepingus 28. juunist 1919 XIII oja ja Saint-Germaine rahulepingus 10. septembrist 1919, jaadetakse Rahvasteliidu Peasekretäärile ja registreeritakse tema poolt.

§ 16.

Iga rahvusvahelise Töö-Organisatsiooni liige, kes käesoleva konventsiiooni ratifitseerib, on kohustatud teda maksma panema oma asumaadel, possessioonides ja protektoratides, kes endid mitte ise täielikult ei valitse, kuid seda järgmiste kitsendustega:

1) et kohaliste olude pärast konventsiiooni määruste käitmine võimataks ei saaks;

2) et konventsiiooni kohaliste oludega kokkukõlasse viimiseks selles tarvilikud muutused tehaks. Iga liige peab teatama Rahvusvahelisele Töö-toimkonnale oma otsusest iga oma asuma, possessiooni ehk protektoraadi kohta, kes endid mitte ise täiesti ei valitse.

§ 17.

Kui rahvusvahelise Töö-Organisatsiooni kahe liikme ratifikatsioonid sekretariaadis on registreeritud, teatab sellest Rahvasteliidu Peasekretäär kõigile rahvusvahelise töö-organisatsiooni liigetele.

§ 18.

Käesolev konventsiioon astub jõusse sellest päevast, kus Rahvasteliidu Peasekretääri poolt eeltahendatud teadaandmine on tehtud, ta seob ainult neid liikmeid, kes oma ratifikatsioonid sekretariaadis registreerida on lahkunud. Edaspidises käigus astub see konventsiioon jõusse iga ühiku liikme kohta sellest päevast, millal selle liikme ratifikatsioon sekretariaadis registreeritud on.

§ 19.

Iga liige, kes käesoleva konventsiiooni ratifitseerib, on kohustatud selle konventsiiooni määrused kõige hiljemalt 1. juuliks 1921 maksma panema ja nende ellu viimiseks tarvilikke abinõusid tarvitama.

20.

Iga liige, kes käesoleva konventsiiooni ratifitseerinud, võib temast lahti ütelda, kui kümme aastat sellest päevast mööda on, millal konventsiioon kõige efiti maksma hakkas, teatades sellest kirjalikult Rahvasteliidu Peasekretäärile registreerimiseks.

Lahtiütlemine astub jõusse alles aasta pärast peale sekretariaadis registreerimist.

§ 21.

Wähemalt kord kümne aasta jooksul annab Rahvusvahelise Töötoimkonna Juhatus nõuogu

üldisele konverentsile konventsiiooni tarvitamise kohta aru ja otjustab, kas tema uuesti läbiwaatamise ehk muutmise küsimust üldise konverentsi päewakorda võtta.

§ 22.

Käesoleva konventsiiooni Prantsuse ja Inglise tekstid on mõlemad autentlised.

Selle konventsiiooni kohta võtšid tööministrid järgmised seisukohad:

Punkt 1-se kohta: Konventsiioon tuleb maksma panna kõikide tööstusettevõtete kohta, neis töötavate isikute arvu peale waatamata, väljaarvatud need ettevõtted, kus ainult ettevõtja üksi ehk oma perekonna liigetega töötab. Posti, telegraafi ja telefoni teenistus selle otsekohesest mõttes konventsiiooni alla ei käi, kuid posti, telegraafi, telefoni ehitamise, korrahoidmise ja parandustööd käiwad konventsiiooni alla.

Punkt 2 kohta: Tööajaks loetakse ainult seda aega, mil tööline töandja käjutuses on, nii et töö wahepausšid 8 tunni hulka lugeda ei tule.

Punkt 5 kohta: Selles artiklis lubatud erandite alla kuulub ka ehitustöö.

Punkt 6-a kohta: Mõistet „tööle walmis-olla“ ei tohi mitte liialt laialt mõista. Tema võib tarwidust leida ainult uskehojdjate, wähtide, tuletõrjujate ja teiste sarnaste tööliste kohta, kelle töö sõna otsekohesest mõttes wäärtust ei loo ja kellel pikemad waheajad tuleb ainult tööle walmis olla, kuid mitte tööd teha. See walmisolek ei pea ka töölistest mitte intensiivset tähelepanu pingutamist nõudma. Nii ei saa wabrikutööline tööajast 2 tundi mahaarwata, kui ta masina rikke tõttu 2 tundi juhuslikult ootama pidi, et jälle tööd alata, sest see ootamine oli juhuslik, mitte harilik, mitte tema tööle omane. Teine lugu on aga sama wabriku tuletõrjujaga, kes wabrikus mingit tööd ei tee, waid ainult walmis peab olema tööle ajuma, kui kusagil wabrikus tuli lahti puhkeb. Tema kohta 8-tunnilise tööpäewa konventsiioon walfew ei ole, sest tema walmisolek ei nõua temalt ka mingit iseräalist tähelepanu pingutamist.

Punkt 6-b kohta: Kui palju ületundšid punkt 6-b ettenähtud juhtumistel lubada, see otjustamine jääb iga maa enese seadusandja otjustada. Nende ületundide eest tuleb samuti kui teiste ületundide eest rohkem maksta,

kui harilikfude tundide eest. 25% on miinimum, mis ületunnid harilikfudest kallimad on. Kui ettevõttel soovitaw on, et ta päewa jooksul rohkem töötab, kui 8 tundi, siis võib ta seda teha, kuid selle juures ei tohi nädala töötundide arv tõusta üle 48. See on võimalik sel teel, kui töötatakse nädalas 5 päewa ehk kahe nädala jooksul 11 päewa.

Raudtee käib konventsiiooni alla, kuid tarwilikke ületunde võib seal lubada punkt 6-b põhjal. Kui pühade tõttu ühel nädalal vähem töötatud kui 48 tundi, siis võib seda järgmistel nädalatel rohkem töötamisega tasa teha, misjuures ületundide arv igal päeval ei tohi kõrgemale tõusta, kui see punkt 6 põhjal ettenähtud. Tehtud ületundide eest tuleb samuti rohkem maksta, kui teistegi ületundide eest. Luba ei ole üldiste rahvusliste pühade tõttu kadumaläinud tundide tasategemine, samuti tööliste lubatud puhkeaja tõttu kadumaläinud tundide tasategemine.

Punkt 14 kohta: Punkt 14 lubatud võimalust võib tarvitada ainult siis, kui kriis rahwamajandust nii raskest puudutab, et elanikkude äraelamise võimalused hädaohus on. Kui kriis aga ainult üffikut tööstus- ehk kaubandusharu puudutab, ei saa selle peale waadata kui hädaohu peale riigile, mispärast ka punkt 14 tarwitusele võtta ei saa. Inglise ehitaja jäi selle punkti seletamise juhtes eriarwamisele.

Teised konventsiiooni punktid arwati küllalt selged olewat, nii et nende kohta mingit arusaamatust ei või tekkida.

Selle kokkuleppe on pea kõik väljamaa ametiühisuste häälekandjad arwustuse alla wõtnud. Kuna mõned kokkulepet kaunis heatahtlikult arwustawad, kutsub ta teiste juures olse protestid välja. Sugugi rahul ei ole kokkuleppega Saksa ametiühisuste liidu häälekandja „Gewerkschaft Zeitung“. Tema kirjutab: „Selle järele, kas ületundide arwu ülemäära wastuwõetawalt kitsendatakse või wastuwõtmataks laiendatakse, kujuneb välja, kas tõelik 8-tunniline tööpäew ehk muutub ta farsiks“. Edasi kirjutab sama leht: „Kuigi Washingtonis omal ajal arwamisel oldi, et 100 ületundi aastas kõikides riikides lubatawaks ülemääraks peaks olema, jättis käesolew konwerents küsimuse iga riigi enese asjaks. Seal ei tehtud mingit kitsendust. Iga riik võib ületundide ülemääraks arwata

50 tundi, ta võib aga arwata 250 või isegi rohkem tundi. See on Londoni läbirääkimiste suur puudus. Inglise tööminister on küll kindla ülemäära kindlakstegemist nõudnud, kuid on hiljem teistele järele annud.

Kui nüüd lubatakse aastas teha 250 ületundi, siis ei ole enam tegemist 8 tunnilise, waid 9-tunnilise tööpäewaga.

Kuid ka järgnewad ministrite kokkulepped on ametiühisustele wastuwõtmata, sest nad nõrgendawad konventsiiooni. Üheks sarnaseks kokkuleppeks on Inglise nõude tagajärjel loodud 5-päewalise töönädala wormel. On lubataw nädalas 5 ehk 2 nädala jooksul 10 või 11 päewa töötada tingimisega, et nädala töötundide arv üle 48 ei tõuseks... Washingtoni konventsiioon nõuab 8-tunnilist tööpäewa. Nädala tööaja järgmine 5 päewa peale aga tähendab 9% tunnilise tööpäewa tunnistamist. On loota, et kõige ilma ametiühisused 10-tunnilise tööpäewa peale ehitatud 48-tunnilisele töönädalale kõige energiaga wastu astuwad“. Kahtlemata on Londoni konwerentsi tagajärjed sarnased, mis Washingtoni konventsiiooni tugewasti nõrgendawad. Kuid omajagu tähtsust on neil siiski — nad on uueks tõukeks 8-tunnilise tööpäewa konventsiiooni ratifitseerimiseks ja 8-tunnilisele tööpäewale eludiguse nõudmiseks.

Meie tööliskond peaks muidugi protesteerima Washingtoni konventsiiooni nõrgendamise wastu, kuid siiski peaks konventsiiooni tagajärjed iseäralikult hoogu andma meie töölistele 8-tunnilise tööpäewa nõudmiseks. Siamaani oli meie kodanlastel wabanduseks, et suured riigid ei taha 8-tunnilise tööpäewa konventsiiooni ratifitseerimisega tegemist teha, kuidas võime siis meie seda teha — meie suure ju välja, kui selle läbi oma konkureerimise jõudu wähendame. Nüüd ei tohiks aga sarnast wabandust enam olla, sest suurriikide seisuford on teada — nende poolt on warsti ratifitseerimist loota.

Meil ei ole enam põhjust wiivitada, pealegi, kui suurriikide kokkulepe palju ületundide võimalust annab. Meie tööliskond on rahul, kui esialgul 8-tunniline tööpäew sarnaselgi kujul fisesseatakse, — siis on juba edasiminef kergem. Ja edasi läheme meie tingimata warsti — järgneme Lääne-Euroopa seltsimeestele, sest waewalt jääwad nemad rahule konventsiiooni sarnase seletusega.

Nagu Sassa ametiühijuste liidu häälekandjast näha, algavad nemad seda võitlust otsekohe.

Tänawu 1-sel mail nõuame aga meie, et 8-tunniline tööpäew kohe maksma pandaks. Kui arwatakse, et meie olud awaramaid võimalusi tema teostamiseks ei võimalda, kui Lääne-Euroopa suurriigid teda teostada tahawad, siis olgu kas wõi efiagal nii, kuid,

kui Lääne-Euroopa riigid edasi sammuvad, siis sammume meie neile otsekohe järele.

Randku 1. mai lipud ka järgmisi nõudeid: „Washingtoni konwenttsioon tuleb otsekohe ilma tingimisteta ratifitseerida“. „Meie nõuame 8-tunnilise tööpäewa seadust“.

„Elagu 8-tunniline tööpäew“. J. S.

Rahwaste rahu ja Töölisinternatsionaal.

1-ks maiks 1926.

Umber weerand aastasada tagasi kirjutas jama B. Struwe, kes neil päewil Pariisis Wene monarhistide nõnda nimetatud „piiritagust“ kongressi juhatas (mida küll palju kohasem oleks olnud nimetada poliitiliste surunufehade ha-u-a-t-a-g-u-s-e-k-s kongressiks) üliwäga targa ja „teadusliku“ uurimuse, milles ta Kanti, Schuppe, Siegwarti ja suure hulga teiste „autoriteetide“ peale toetades näppude peal wälja rehkendas ja selgeks tegi, et ainult segase mõtlemisega inimesed wõiwad rewolutsioonidest kõnelda, kuna igale selgesti mõtlewale ja filosoofiliselt koolitatud inimesele peaks päewaselge olema, et rewolutsiooni mõiste on segane, udune, iseenele wastu käim, ja et sellepärast rewolutsioonid üldse mitte mõeldawad ega võimalikud ei ole. Ujaloo pilge tahtis, et kolm-neli aastat hiljem Wenemaal rewolutsiooni torm lahti puhkes, mis liiategi mitte ükifikus episoodiks wõi erandlikuks juhuseks ei jäänud, waid, nagu peagi selgus, suurte rewolutsiooniliste pöörete ja murrangute ajajärgu eelmänguks oli. Esimesele Wene rewolutsioonile (a. 1905) järgnes terwe rida sõdast, seal hulgas ennenägemata ulatussega ilma sõda; terwe hull rewolutsioonilisi pöörded, troonide ümberkõukamisi, rahasjanduse kokkuwarisemist, kodu sõdast ja waewalt sõandaks keegi praegusel ajal tõendamata hakata, et rewolutsioonide ajajärg nüüd jäänud wõi lõppenud on ja tulewikus enam miskisuguseid rewolutsioone ettenäha ei ole.

Määratu suuri ohwreid ja kannatust on see sõdade ja rewolutsioonide ajajärg inimkonnalt nõudnud. Mitu miljoni inimelu kõige töowõimelisemas meheas on werejanulisele sõjajumalale ohwerdatud. Miljonid on tehtud santideks ja wigasteks. Miljonid on tehtud lestedeks ja waesteks lasteks. Ruumed ja

sajad miljonid on paljude aastate kestel heidetud nälja ja alatoitluse kätte.

Rahjuks ei ole aga weel mitte näha, et inimkond oleks neist katsumistest ja kannatustest wastawad järeldused teinud ja tarwiliku õppust wõtnud. Tõsi küll, on ju ellu kutsutud Rahwaste Liit, mille eesmärgiks peab olema sõja hädahohtusid ära hoida ja rahwaid rahulikule koostööle ühendada, kokkuleppe teel lahendades waeluusi ja tülituid rahwaste wahel. Aga kui nõrk ja fidur see rahu kindlustamise organisatsioon weel on, seda nägime alles mõni nädal tagasi, Rahwaste Liidu täiskogu istungil, kus ühe Lõuna-Ameerika wabariigi (Brasilia) egoistlik isemeelus ahwardas kogu Rahwaste Liidu olemasolu küsimismärgi alla seada. Küll sõlmiti läinud sügisel Locarnos Euroopa suurriikide wahel rida lepinguid julgeoleku kindlustamiseks, küll peetakse ja walmistatakse desarmeerimise (s. o. sõjawägede ja relwastuste wähenemise) konwerentse, aga — kas julgeks keegi öelda, et sõjahädahoht on tuntuwalt wähenenud ja wäheneb päew-päewalt? Kas julgeks keegi kinnitada, et rahwad hakkawad wabanema kurnawast militarismi luupainajast, et kõrgesti haritud „kultuurriigid“ on loobunud (wõi wähemalt hakkawad loobuma) hullumeelsest wõidukihutamisest alaliste sõjawägede suurendamise ja tapmisabinõude täiendamise alal? Rahjuks on eitaw wastus nende küsimiste peale liiaks selge.

Ja kuidas wõikski kõnelda miskisugustest suurematest saawutustest üleilmilise rahu kindlustamise suunas, kui majanduslikult alal peale ilma sõja suuremas jaos riikides on maksu wäele pääsenud otse wastupidised mõjud, wastupidine poliitika? Suure hoolega upitatakse kaitsetollide Hiina müüri

rahwaste wahel weel kõrgemale, kui ta wares-
malt oli, eraldades sellega rahwaid, tõstes
elufallidust ja ajades majanduselu ummi-
kuse. Igalpool näeme wägikaita wedamist
riikide wahel kaubalepingute pärast, tolli-
määrade pärast. Puhkewad lahti wormilikud
tollisõjad riikide wahel. Kuid poliitika ja
majandus ei saa ometi wastupidistes suuna-
des areneda. Mõõduandwa ja otjustawa tähen-
dusega rahwaste elus on eestkätt majandus-
likud wahekorrad. Kui aga majanduslikul
alal päewast päewa ses sihis töötatakse, et
rahwaid üksteisest eraldada, nende wahefordi
sihwitada ja terawaks ajada, — kuidas võib
siis poliitilisel alal rahwaste lähem-
damise ja rahu kindlustamise püüetel misti-
juguseid tuntawaid tagajärgi olla?

Nii näib, nagu oleks Euroopa „kultuur-
riikide“ lähema tulewiku wäljawaated sieti
wäga kurwad ja wähe head töotawad. Näib,
nagu oleks walitsuste ilusad jutud rahuar-
mastusest, desarmeerimisest, sõdade ärahoidmi-
sest jne. ainult petlik sõnade multistamine,
millega — Heine ütelist tarwitades — rah-
wast, seda juurt lojust, tarbeforral magama
uinutatakse, kuna aga tegelikult mitte „iga-
wese rahu“ poole ei tüürita, waid uute ja
weel werisemate sõdade poole.

Nii näib. Ja nii oleks ka tõepoolest, kui
ei oleks rahwuswahelist töölislükumist, töö-
liklassi organisatsioon, mis tõelikult ja
täie andumusega wõitlewad mõkade
täristamise wastu, kurnawa militarismi was-
tu, püüdes üksford ometi maksma panna seda
„igawest rahu“, millest juba 18-da aastajaja

lõpul unistas üks kõige suurematest inimsoo
wainufangelastest, kuulus Saksa mõttetark
Immanuel Kant.

Kui wiimaste aastate jooksul rahu kind-
lustamise püüded on nii wähe wilja kannud,
hoolimata sellest, et ilma sõda oma koledestega
weel kõigil wärsfelt meeles on, siis on üheks
suuremaks põhjuseks see, et rahwuswaheline
töölislükumine neil aastail raske kriisi all
kannatas, mis tema jõudu ja mõjuwõimu suu-
rel wiisil halwas. Moskwa wõimumeeste
poolt ellukutsutud nõnda nimetatud kolmas
Internatsionaal tegi kõik, mis tema wõimuses
seisis, et töölislükumist Euroopas lõhkuda ja
killustada. Onnaks võib aga nüüd jelda, et
rahwuswaheline töölislükumine on juba krii-
sist üle saanud. Kommunismi mõju Euroopa
riikide töölisklassi hulgas on tegelikult nulli
peale langenud. Küll tuleb muidugi siin ja
seal lahkuminekuid ja mõnikord isegi tera-
waid kokkupõrkeid üksikute sotsialistlikkude rüh-
mituste ja woolude wahel ette, aga sarnast
wennatapwat kodusõda, mida Moskwa palga-
lise agendid taguruse rõõmuks ja meelega
töölisklassi ridades õhutasid, ei ole enam.
Töölislükumise ühtlus on jälle jalule seatud.

Sotsialistliku Töölisinternatsionaali read
tihenewad. Tema wäerind kõweneb. Tema
jõud ja mõjuwõim kaswab. See on kindla-
maks tagatiseks, et desarmeerimine ja rah-
waste rahu kindlustamine mitte petlikkudeks
sõnakõksudeks ei jää, waid et wõitlewal üle-
ilmisel tööliswäel tõesti korda läheb inim-
konda militarismi needysest wabastada ja siin
maa peal üksford „igawest rahu“ maksma
panna. A. Rei.

Töölislükumine Eestis ja wäljamaal.

1. mai pühitsemise asjus Tallinnas kor-
raldas Tallinna A. K. K. K-t Kutseühisus
rea nõupidamisi, millest osa wõtsid ametiühis-
juse, tööliswanemate ja töölisparteide esita-
jad. Esimesel nõupidamisel ei tehtud pühit-
semise wiisi kohta kindlaid otsuseid, sest et
kohtade peal weel küsimust käsitatud ei olnud.
Minult äri-, kontori-, kantselei- ja koopera-
tiivi teenijate ja majateenijate kutseühisuste
esitajad ja raudteetöölise wanem teatas, et
nemad rongikäiku ei poolda, sest et see praegu
läbiwiimata on. Sel nõupidamisel waliti
ainult 5-liikmeline komisjon, kes kontsert-

miitingute ruumide ja ettekannete asjus eel-
toid teeks ja kohustati esitajaid kohtade peal
meeleolu suhtes teateid koguma, et järgmisel
korral seisukoha wõtta saaks.

Teisel nõupidamisel kujunes meelesolu rongi-
käiku pooldawaks ja waliti toimfond, 5
wanemast ja kummagist töölisparteiist 2 esita-
jat, kokku 9 liiget, kuhu iga ametiühisus, kes
soowib rongikäigust osa wõtta, oma esitaja
saadaks, kes siis lähemalt rongikäigu kawa
ja hüüdsõnad wäljatõttaks ja järgmisel üld-
koosolekul esitaks.

Kolmandal nõupidamisel selgus, et wahes-

peal maad leidnud Töölispartei sulgumine sissenõudmisest on tööliste meeleolu peale töökohtadel mõjunud nii, et otustatakse ühel häälel rongikäiku mitte korraldada, vaid asutakse ainult mittingute korraldamisele.

Seega jäi ka tänawu aasta esimese mai pühitsemine rongikäikude kaudu ära. Teistes riikides, ka meie naabruses Lätis, peavad tööliste hulgas wabas looduses awalikkudel platsidel koosolekuid päewatohase sifuga, kuhu kuulama pääseb igaüks kes huwitub ja tööliskäimisele kaasa tunneb. Meie töölistel on jälle surutud kitzate müüride wahel, koosolemistele, mis määratu kuludega seotud ja selle tõttu osawõtjate arvu poolest liiga piiratud on. Esiteks sellepärast, et üldse niisuurrt ruumi Tallinnas ei leidu, kuhu kõiki töölisi mahutada wõib, kuna mitme saali üürimine esiteks kulukas ja teiseks terwe tööliste pere kooswiibimist ei võimalda ja seega täiesti killustatuna tundub.

III üleriikiline raudteelaste kongress.

29.—30. märtsil s. a. peeti ära Tallinnas, Reffliubi ruumides III üleriikiline raudteelaste kongress. Kongressile olid ilmunud 83 hääleõiguslist saadikut. Terwitusi ütlesid kongressile peale raudteewalitsuse ja tööhooletandeministeeriumi esitajate weel haridus- ja karskusliidu nimel Wender ja rahwuslik wabameelsete partei esitaja Tamm.

Kongressi juhatajaks waliti Melencuk abideks Niklas ja Bertmann. Sekretariaati waliti Tustit, Prüggi, Laiß ja Wäli.

Reffühingu juhatusel tegewuse kohta möödunud aasta eest esineb aruandega Reffühingu sekretäär Ruffi. Aruandest selgub, et organiseerimise mõttes on Reffühingu juhatusel poolt suuri edusamme tehtud. Kõikidelt teenistusalaadelt teenijate kutseorganisatsioonid, üldarwuga 10, on koondunud Reffühingu ümber. Reffühing ise on astunud Rahwuswahelise Transporttöölise ja teenijate Liidu liikmeks (Internationale Transportarbeiter Föderation, lühendatult ITF.). Selle Liidu poolt 30. juun. — 2. juulini 1925 a. Schweitfis, Bellinjonas, ärapeetud kongressist on Reffühing oma esitaja läbi osa wõtnud. Esitajale oli eeskätt ülesandeks tehtud tutvustada kõige maailma riikidest kongressile kogunud raudteelaste saadikuid noore Cesti riigiga üldiselt ja eriti tema raudteelaste organisatsioonidega ja nende tegewusega. Selgus,

et see samm osutus väga tarwilikuks: peale Inglise raudteelaste esitajate tundsid kongressile kogunud saadikud Cestit väga wähe. Edasi — on astunud samme Soome-Cesti-Läti-Keedu raudteelaste kutseorganisatsioonide Reffühingute Liidu loomiseks.

1924. a. ärapeetud kongressil wastuwõetud resolutsioonidest on osa täiel, osa Reffühingu juhatuselt mitte ärarippuwatel põhjustel mitte täiel määralt teostatud. Üldiselt aga konstateeritakse et ka siin on tuntawalt edusamme tehtud, wõrreldes eelmiste aastate saawutustega.

Üldiselt walitses kongressi saadikute wahel üksmeelsus ja kainelt kokkuseatud päewakorra küsimusi arutati väga täpselt. Eelmistel kongressidel esile tulnud organisatsioonide wahelisi nägelemisi ei olnud sellel kongressil märgata. Minult riigi- ja omawalitsuste teenijate Reffliiduga Reffühingu liitumise küsimus tõi ägedaid waielusi esile. Wõeti hoogsalt sõna liitumise poolt ja vastu. Kõige ägedamateks wastasteks olid jaamailemad, tuues ette, et raudteeteenistus väga mitmekesine on ja teistest riigiteenistuse aladest täiesti erineb. Selle tõttu wõiks nende arwates ühine mine Reffliiduga oodatava kasu asemel waid kahju tuua. Nende ettekäanete peale waatamata, jäi kongressi saadikute rõhuwal enamusel mulje, et jaamailemate tõsine kartus peitub nende oleks saanud erihoodustustes, nii kui riidewarustus, prii forter, küte, walgustus ja nende tuntawalt kõrgendatud palgakades, wõrreldes teiste teenijate palgakadega. Mõned saadikud tähendasid naljatades, et jaamailematel on hirm oma mundrite pärast. Waialuste lõputulemus aga oli see, et kongress rõhuwa häälteenamusega otustas Reffühingule ülesandeks teha liituda Riigi- ja Omawalitsuste teenijate Reffliiduga, mis sugune otjus kiiduawalidustega vastu wõeti. Saadikuteks Reffliitu waliti Ruffi, Niklas, Michelson, Prüggi ja Liwak. Nii siis lõppes raudteelaste III üleriikiline kongress edumeelse woolu wõiduga, mida ainult terwitada tuleb.

Tallinna äri-, kontori- kantselei ja kooperatiivi teenijate kutseühendus on wiimasel ajal elawamat tegewust awalbanud. On asutatud eriline toimfond, kes ühistegeliste asutuste teenijate korraldamisele asunud. Toimfond on omale faugelulatawale töökawa wõtnud ja kui ta kõige jõuga oma ülesande teostamiseks

töötab ja kõiki ühistegelises asutustes töötavaid kaasa tõmmata suudab, siis on ühele teenijate rühmitusele oma seisukorra parandamise kasuks mõitlemises alus pandud. Ühistegeliste asutuste teenijad peaksid kõigest jõust oma esitajaid toetama, nende töös abiks ja wirgutajaks olema. Nendel on kergem äriteenijate pere eelrinnas sammuda, sest nendele töödandjad on mitmesuguste ilmaaadetega inimestest koos. Kui mõni kaotatus pörfab tagurlike elementide huwide vastu, võib ühendusesse astuda pahempoolsete waadetega kooperatiivide liigetega ja nende kaudu ikkagi teatud tagajärgi saavutada.

Osajuhijuse liikmeid, nimelt äriteenijad, on tegewuse elustamiseks, uute jõudude juurdekasvatamiseks moodustanud klubi, kuhu mõivad kõik ühingu liikmed äriteenijad liikmeks astuda. Klubi koduford võeti viimasel peakoosolekul, mis aprilli kuul peeti, vastu ja praegu on liikmete kogumine käsil.

Kutseühingu viimane peakoosolek otsustas peale muu kogu kutsuda kõigi Eesti tegutsevate ametiühijuste kongressi. Viimase korraldamise asjus tehti juhatusel kohuseks teiste Tallinnas asuwate ühingutega nõu pidada ja selleks nendega ühendusesse astuda.

Läti ametiühijuste kongressil, mis peeti Riias 17, 18 aprillil, ühise esitaja saatmiseks korraldas ühijus nõupidamise koosoleku teiste tööliste organisatsioonidega. Esitajat saadetud ei saanud, mitte ühinguist äraolenewatel põhjustel.

Walga raudteelaste tööliste wanemaks waliti endised wanemad A. Aim, J. Pastarus.

Tarvitajate ühijus „Oma-Mbi“, Koplis, peakoosolekul arutusel ühijuse 1925 tegewuse aruanne ja 1926 a. eelarwe, peale selle mitmesugused ühijuse silemise elusse puutuwad küsimused.

Rahvuswahelised Töökonwerentsid.

Mates 26. mail peetakse Genfis ära 8. ja 9. Rahvuswaheline Töökonwerents. Mõlemad on peajasjalikult küsimustele pühendatud, mis meriasjandust puudutawad. — Raheljas konwerents, mis 26. mail algab, käsitleb üht-

ainult küsimust, nimelt: **Wäljarändajate walwe lihtjastamist laewadel.** Selle korral tulewad harutusele harilikud küsimused, mis direktori aruanne esile kutsub. — Kohe peale 8. konwerentsi lõppu algab 9. konwerents, mille päewakorda kaks küsimust on wõetud:

1. **Merimeeste palgalepingu rahvuswahelise kodifikatsiooni küsimus ja**

2. **Töö ülewaatuse (walwe) üldised põhimõtted laewadel.**

Rahvuswahelisele töökonwerentsile Genfis jaadiku walimiseks oli kogu kutsutud tööhooletandeministeeriumi, merimeeste liidu ja maatöölise ühijuste esitajad. Teisi ühinguid sel korral kutsutud ei olnud, sest et töökonwerentsi päewakorral peajasjalikult merimeestesse puutuwad küsimused. Saadikutena seati üles 2 kandidaati merimeeste poolt ja maatöölise poolt. Arwatawasti sõidab Genfi merimeeste liidu kandidaat.

Sotsiaal palgade kadumine.

Perekonnaabirahad tekkisid rahakursi langemise ajal, kus reaalpalgad Saksa töölistel wäga madalad olid. Viimaste aastate arenemine näitab aga, et ühes majanduselu terwenemisega see palgamatmise wiis enam ja enam kaob.

Nii oli 1922/1923 aastatel 1496 tariifilepingust 595 — s. o. 39,8% sarnaseid, kus perekonnaabirahad ette nähtud, 1924/1925 aastatel aga ainult weel 98 lepingus s. o. 7,2%. Tööstusharudes kus perekonnaabirahad üldiseks nähtuseks olid, nagu: mäe-, metalli-, keemia-, paberi-, mulla- ja kivi- ning paljundamistööstus, riigi- ja kogukonna töölistel — on perekonnaabirahad tähtsusetu palgaosaks muutunud. Teistes tööstustes, nagu kuu-, weo-, toidu- ja maitseainetetööstuses ja kaubanduses, kus perekonnaabirahadel ennemi suuremat tähendust ei olnud, leidub ainult mõnes üksikus lepingus perekonna rahasid palgalisana. Kolmandas liigis tööstustes, s. o. puu-, ehitus-, riietamis- ja puhastustööstus kui ka restoraani ettevõtetes on perekonnaabirahad täiesti kadunud. Püsima on jäänud perekonnaabirahad ainult riigi- ning omawalitusteenijatele ja ametnikele.

(J. G. B.)